

30 **וואווג**
בית היין
 אוצרות והלומים לאהבת תורה ויראת שמים

פרשת משפטים, תשפ"ב

**ברגע נדיר
 שאלתי,
 האם אבא למד
 עם רבינו את
 כל הש"ס
 עד בר מצוה?**

**"ריבוננו של
 עולם, שתפקיד
 לי מיליון
 דולר בבנק,
 לא בשביל
 להשתמש... רק
 בשביל שאוכל
 להיות רגוע!"**

/// עמוד 11

**אמר הגאון רבי
 יצחק הוטנר
 זצ"ל על נהג
 המונית: איך
 יודע לאיזה
 עולם הבא
 זכה יהודי
 זה בעקבות
 מעשהו..."**

/// עמוד 8

**אתה פותח
 את הקהילות
 יעקב של
 הסטייפלער,
 העמקות הזאת,
 מתי הספיק את
 זה? ואני, מה
 יש לי?**

/// עמוד 6

**ביום חמישי
 איבדתי לפתע
 את שיווי משקלי,
 ונפלתי יחד עם בול
 העץ. למזלי, נפלו
 משקפי מיד, שאם
 לא כן מי יודע
 איזה נזק היה נגרם
 לעיניי.**

/// עמוד 4

**ברגע נדיר שאלתי,
האם אבא למד עם
רבינו את כל הש"ס
עד בר מצווה?**

משיחותיו של הגאון רבי אליהו מן עם מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

בתי מחברת ליישב כל הקושיות הגרע"א ז"ל בגליון הש"ס. ואמר אבא ז"ל על זה: נו, רע"א גם ידע מה שאתה כותב, ובכל זאת הוא הקשה! היו כמה תירוצים טובים שהדפסתי בספר "שיח השדה", ואת המ' חברת ושאר התירוצים שלחתי לגניזה.

עוד שמענו מרבינו: אבא למד איתי הרבה מסכתות שלא לומדים אותם בישיבות, כגון מסכת פסחים [וכנ"ל] ואח"כ למד איתי זבחים מנחות וחולין, אמר שזה צריך לדעת. רק בגיל 17 סיימתי פעם ראשונה ש"ס.

בכל שבת למד עמי בכל שנתו וכדי לקיים מצות ולמדתם וגו'. ולימוד זה היה בכל השנים של אבא זצ"ל עד שנחלה בי"ז תמוז, כחודש לפני פטירתו. כנראה סבר שעדיין יש המצווה עמי. ולמעשה, למדנו את רוב התורה: תנ"ך, משניות ועוד, ורוב מסכתות הש"ס.

האם האבא היה עורך בחינה לרבנו בילדו תו על מה שלמד? לא. אבל כשהייתי ילד בישיבה קטנה, החזו"א בחן את הכיתה על אלו מציאות ולא ידעתי כי הייתי מבולבל מאימתא דהחזו"א. שאלתי את רבנו: הרי הייתם ביחד ובכל זאת היה אימתא?! אז החזו"א היה עדיין בדירה לחוד, ורק אח"כ היינו ביחד.

עוד אמר לי רבינו בהזדמנות: [בבחרותי] אבא אמר לי ללמוד מס' יבמות ד' פני מים, שזהו השיעור של הלימוד. אבא רצה שפעם אחת לימוד הש"ס - יהיה בעיון עם תוס', ורק אח"כ לחזור, ולמד עמי כמה מסכתות.

(מתוך 'כל משאלותיך')

שמהם יש ללמוד. ומעשה שלא בוודאי שהיה, היה אומר לנו בלשון "מספרים". אבא אמר שמגיל 7 יש ללמוד מוסר עם הילדים, דברים קלים כמו אורחות צדי קים, אפילו 5 דק' ביום, ובמשך הזמן הדי ברים נדבקים. כך לגבי לימוד מוסר, אבל עם סיפורים אפשר לספר ולהועיל גם לקטנים יותר לפני גיל 7.

ברגע נדיר שאלתי, האם אבא למד עם רבינו את כל הש"ס עד בר מצוה?

אבא לא למד איתי הכל, רק מסכתות שאני רציתי, וגם רצה שאלמד עם התוס'. לא הספקתי ש"ס עד בר מצוה. למדנו כמה מסכתות, פסחים וביצה. רציתי ללמוד עירובין, ולמד איתי עירובין בגיל עשר, ואינני זוכר מה עוד למדתי. בחדר התחלתי פרק אלו מציאות אבל אבא למד איתי קודם ערבי פסחים.

לפני בר מצוה למד איתי שתי פעמים כל הששה סדרי משנה, כי זה כולל כל התורה.

אבא ז"ל למד איתי חומש, ונביאים ראשון נים, כי סבר שצריך לדעת נ"ך, ולמד איתי רק הפסוקים בלא מפרשים. נביאים אחר רונים לא למד כי זה לימוד יותר קשה ואז כבר עדיף ללמוד גמרא. אבל אני ביקשתיו שילמד עמי ביחזקאל, מקדש העתיד, שה' פסוקים קשים, ולמד איתי. אח"כ למדתי לבד נ"ך עם רש"י ומצודות. המצודות היה קדמון, והוא פירוש מצוין, כי רש"י מקצר והוא מפרש הכל. [בהיותנו עוד בחוץ לארץ, לא שלח אותי לחיידר בעיירה, ולי' מדני עד סוף חומש שמות].

כאשר בשעתו [לפני בר מצוה] אבא ז"ל למד עמי כל מסכת עירובין עם תוס', כת:

אמר רבינו. אתמול אחד שאלני, כי הוא קובע עיתים לתורה, אבל רוב זמנו טרוד בפרנסתו, יש לו ב' אפשרויות, האחת, ללכת ללמוד בבית המדרש עם דיבוק חב' רים ויש בכך מעלה של לימוד בבית המד' רש, ומעלה זו ללמוד בבית המדרש הובאה בגמרא ירושלמי ברכות פ"ה ה"א, והביאו הר"מ והשו"ע, אך אם כן, ילדיו לא יראו שאבא לומד. מאידך יכול ללמוד בבית והלימוד יהיה לכאורה חינוך לילדים שי ראו שאבא לומד. השבתי לו שילמד בבית.

השאלה, הרי חיך קודמין?

גם זה חיך. וכי זה לא חיים שלו שהילדים בבית יראו ויתחנכו שאבא לומד לתורה וקובע עיתים לתורה?! וכמה הפסד יש אם הם לא יראו. הנה גם זה חיך!

יהודי פלוני אומר כי יש לו בן ובנות ולוקח את בנו ללמוד בבית המדרש, אבל בנותיו לא רואות שאבא לומד.

גם בנותיו צריכות לראות שאבא לומד. הם יגדלו ובעליהם ובניהם יהיו בני תורה. גם עליהם לראות אבא לומד.

לימוד תורה ומוסר עם הצאצאים

אבא שאל, כיצד יחנך את יוצאי חלציו ליראת שמים?

על ידי המוסר איתם. אפשר בספרים קלים כמו אורחות צדיקים [אורחות צדי קים זה ספר קל ללימוד סדיר]. בילדותנו, אבא זצ"ל היה מספר לנו סיפורים חסידים

**ביום חמישי איבדתי
לפתע את שיווי משקלי,
ונפלתי יחד עם בול
העץ. למזלי, נפלו
משקפי מיד, שאם לא
כן מי יודע איזה נזק היה
נגרם לעיניי.**

הגאון הצדיק רבי יצחק זילבר זצ"ל מספר על המאמץ לעשות את רצון ה' בשלימות

הגדול (לאסיר לא היתה רשות לקרוא לסטלין 'חבר') בנושא: 'בעיות כלכליות בבניית חברה סוציאליסטית'. איזה עומק מחשבת! רוצים שאקרא לכם?"

וכי יכול היה משהו להעז ולסרב? הכל עצרו, וסמיון סמיונוביץ' החל לקרוא ואף להוסיף דברי פרשנות. ופתאום הגיעו לאוזני המלים: "כפי שמעיד הפתגם בלטינית 'בהאלט זיך אין א צווייטן אורט' (ביידיש - 'תתחבא במקום אחר')."

הוא המשיך לקרוא והכל האזינו לו בריכוז. בעת שהוא הסיט את תשומת ליבם, 'צאתי חרש מן הסירה, עברתי כמאה מטר והתחבאתי בסירה אחרת. היה זה ראשית הסתיו וגשם ירד כל העת. שעות רבות נאלצתי לשכב כך מבלי להרים את ראשי, חששתי פן יראו אותי.

יום העבודה הסתיים. ברבע לחמש נשמעה צפירת הסיום ואני עדיין שוכב בסירה. לא שמעתי דבר. לא הרחק ממני העמידו את האסירים בטור וספרו אותם - אחד היה חסר. החלו בחיפושים ולאחר ארבעים וחמש דקות מצאו אותי בתוך הסירה.

ארבעים וחמש דקות עמדו האנשים חשופים לגשם ולקור. בחדר האוכל הלך האוכל הנכסף והתקרר. כל אחד מהם מוכן היה לקרוע אותי לגזרים כאשר מצאו אותי.

"בגלל היהודון הזה עמדנו זמן רב כל כך בגשם ואף איחרנו לחדר האוכל!"

חשבתי לעצמי בחרדה: 'זוהי רק השבת הראשונה! ומה יהיה בשבתות הבאות?' באותו ערב אמרתי סליחות של ערב ראש השנה. כל מילה 'צאה מפי בכוונה כה גדולה, כפי שהתפללתי אולי רק פעם אחת בחיים - היה זה בסטולביטשי, בעת שתעיית בדרך המושלגת וקפאתי בקור. כעת, התחננתי לה' שיראה לי דרך כלשהי כדי לפתור את מצוקתי.

ושוב נוכחתי בחוש כי יש קל-שומע תפילות. כאשר סיימתי את התפילה, 'צאתי החוצה ופגשתי את קולקה, מי שהיה אחראי לחלוקת תפקידי עבודה. פניתי אליו: "שמע, קולקה! כפי שראית, איני מצליח לעבוד עם בולי עץ. רוצה אני עבודה אחרת."

הוא שאל אותי: "איזו?"

סמיון סמיונוביץ' לוקצקי היה זה שלימד אותי בעבר מה עלי לבקש.

"בכל עבודה", כך נהג לומר, "אם לא תמלא את חלקך בשבת, תעכב אחרים. עליך למצוא עבודה בה לא תהיה תלוי באיש. והעבודה היחידה מסוג זה היא להביא מים (לא היתה במחנה מערכת מים מסודרת). אמנם הִבָּאת מים לשלושת אלפים אנשים היא עבודה מפרכת, המיועדת לחמישה גברים, אך אם תעשה אותה לבד, תצליח איכשהו להתחמק בשבת."

על כן, כאשר שאל אותי קולקה במה רוצה אני לעבוד, היתה תשובתי המיידית: "ברצוני להביא מים."

"ומה ארויח מכך?" שאל.

"עשרים וחמישה רובל", אמרתי לו, ומיד הגשתי לידו חמישה עשר כמקדמה.

מאותו ערב היתה לי הזדמנות שלא לעבוד בשבת! עבודה זו, הבאת מים למחנה, ליוותה אותי עד לסוף תקופת מאסרי.

(מתוך 'להשאר יהודי')

בימי שהותו של הצדיק רבי יצחק זילבר זצ"ל במחנה העבודה הרוסי בערבות סיביר הקפואות, היה מוגיע מוחו ללא הרף כיצד יוכל לעשות את רצון ה' בשלמות ללא סייג. הבעיה העיקרית היתה כמובן, כיצד יוכל לשמור שבת כאשר מוטלת עליו עבודת פרך במשך שבעה ימים בשבוע.

וכך הוא מספר:

כאשר הגעתי למחנה, התקרבו אלי שני אסירים ואחד מהם שאל אותי ביידיש: "א איד? (יהודי)?"

"כן", עניתי.

והוא המשיך לשאול: "במה אוכל לעזור לך?"

עניתי: "איני רוצה לעבוד בשבת."

"טוב", אמר לי, "ביום שישי בשעה שש בערב תגיע למקום זה וזה, ותקבל אישור מחלה."

שמחתי מאוד, אך למעשה לא השתמשתי באישור זה. מדוע? כי בשבת הייתי בבית החולים. וכך היה המעשה: בבית המאסר הפנו אותי לחטיבת עצים. יחד עם חברי לעבודה היה עלינו לסחוב בולי עץ ולסדרם בערימה. כדי להניח בול עץ, היינו צריכים, אני ואדם נוסף, לעלות על קרש צר עד לפסגת הערימה, הוא בצד זה ואני בצד האחר. העלייה היתה חדה, ואני, שחששתי פן אפול, הלכתי בזריזות רבה. חברי לעבודה הבחין בכך, וברגע שדרכתי על הקרש החל לרקד, על מנת להגביר את פחדיי. כך עשה ביום שלישי וביום רביעי.

ביום חמישי איבדתי לפתע את שיווי משקלי, ונפלתי יחד עם בול העץ. למזלי, נפלו משקפי מיד, שאם לא כן מי יודע איזה נזק היה נגרם לעיניי.

שלושה שבועות שהיתי בבית החולים של הכלא, עובדה המעידה על חומרת פציעתי, שהרי איש לא שהה שם "סתם". עד היום לא חזרה ידי השמאלית לתפקד כראוי. שכבתי חבוס על מיטת בית החולים, אך הייתי מאושר! אני חופשי מעבודה במשך שלוש שבתות! אילו מצאתי אוצר של מיליון דולר, ספק אם הייתי מאושר באותה מידה...

אך שלושת השבועות חלפו, ומועד שחרורי חל דווקא סמוך לשבת! מה אעשה? באותה שבת, בעת שהכריחו אותי לעבוד, טענתי כי ידי עודנה כואבת. ראש המשמרת פנה לרופא והלה טען: "אם שחררתי אותך, סימן שיכול הוא לעבוד."

הדברים הללו הכריעו את הכף לרעתי, וראש המשמרת החל להכות אותי. ברחתי אל הנהר (שזרם בתוך שטח המחנה) והסתתרתי בסירה שבורה, אחת מהסירות הרבות שעמדו על גדות הנהר. בשעה שתיים-עשרה, כאשר הלכו הכל לאכול את ארוחת הצהריים, הגיעו לאוזני דבריו של אחד האסירים אומר לחברו: "ראה, מישהו שוכב בסירה."

הייתי אובד עצות. מה אעשה? הרי בעוד רגע יגלו אותי! והנה, ראיתי מספר אסירים הצועדים לקראתי, וביניהם סמיון סמיונוביץ' לוקצקי, היהודי שהבטיח לי לפני השבת הראשונה אישור מחלה. הוא היה די מרוחק ממני אך בהחלט בטווח שמיעה. ידעתי כי הוא מאודסה והנחתי כי הוא יודע יידיש. לחשתי לעברו: "סמיון סמיונוביץ', פארקלאפ זיי דעם קאפ!" ("נסה לבלבל להם את המוח!") מטרתי היתה לגרום לכך שלא ישימו לב אלי.

בתגובה שמעתי מיד קול צלול: "דרך אגב, הופיע היום בעיתון מאמרו של סטלין

**אומר לכם את האמת אני פותח
את ספרי החפץ חיים, משנה
ברורה... מתי הוא הספיק את
זה? אתה פותח את הקהילות
יעקב של הסטייפלער,
העמקות הזאת, מתי הספיק
את זה? ואני, מה יש לי?**

הגה"צ ר' יעקב יצחק גלינסקי זצוק"ל על ענווה וקטנות האדם

להכיר בזה שכל הכוחות הם מה'

אדם פותח אפילו רק ספר של 'אחרון' וכבר חושב, מתפעל - מתי הוא הספיק את כל זה?! אומר לכם את האמת אני פותח את ספרי החפץ חיים, משנה ברורה... מתי הוא הספיק את זה? אתה פותח את הקהילות יעקב של הסטייפלער, העמקות הזאת, מתי הספיק את זה?

ואני, מה יש לי? גסות, כבידות.

עניות התורה גורמת לאדם עזות.

צריך לדעת שגם מה שיש לך - אינו שלך, הכל קיבלת ממנו במתנה. כל גדולי עולם הבינו זאת - שאין לי כלום, וכמו שקיבלתי זאת, אין גבול ליכולתו לתת לי עוד ועוד, אפילו דברים שאני לא חושב שאוכל להגיע אליהם, הרי הכל ממנו! רק פתחו לי פתח כחודו של מחט, וה' נתן כפתחו של אולם.

'עצת ה' היא תקום', 'היא' - אומר האלשיך הקדוש ראשי תיבות של 'אם ירצה השם'. אם אני יודע שבין כך הכל לא שלי, ממילא אין לי ממה להתפעל, הרי מה שיש אינו שלי. הגדולים לא התפעלו גם מקשיים כי הם ידעו שהקב"ה נתן את הכוחות.

(מתוך הספר 'מגיד דבריו ליעקב')

וראה את הגדלות של ה' והבין את אפסיות האדם, הוא הבין שהכל מתנה מאת ה' יתברך.

הגמרא (ב"מ פה) אומרת 'איסתרא בלגינא קיש קיש קריא', כאשר יש גרוש אחד ויחיד בקופה, הוא משמיע הרבה רעש כשמנערים אותה. הקולות הם לא סימן שיש הרבה כסף, להיפך - קופה מלאה לא משמיעה קול בניעורה. כי ככל שזה יותר מלא, זה יותר שקט.

גסות הרוח היא סימן לעניות בתורה (שבת לג: סנהדרין כד.), למה? כי ככל שלומדים יותר, מבינים כמה אנו קטנים.

מספרים על בעל התניא שישב בחתונה, והיה הבדחן עובר על פני הקהל ועל אחד אמר תוכחה בחרוזים. כשהגיע הבדחן אל מקום הרב בעל התניא - דילג עליו.

שאלו הרב מדוע אינך אומר לי גם תוכחה?

השיבו הבדחן - אני פוחד שמא תקפיד עלי.

אמר לו הרב - לא אקפיד, אני מוחל מראש, אמור מה שברצונך.

פתח ואמר: כמה כוחו של הרב גדול ממני? מה שאני יודע - גם הרב יודע. מה שהרב לא יודע - גם אני לא יודע. אם כן מה ההפרש ביננו?

ההפרש הוא - בין מה שהרב יודע לבין מה שאני לא יודע, זהו ודאי הפרש גדול, אך כמה זה וגם זה לעומת הכמות ששינינו לא יודעים...

וזלגו עיניו של בעל התניא דמעות.

מסופר, על רבי סעדיה גאון שהיה עושה כל יום גלגולי שלג למרק את עצמו, שאלו אותו תלמידיו, הן צדיק אתה, על איזה חטאים הרב מייסר את עצמו?

ענה להם רבי סעדיה במעשה שאירע עמו.

פעם אחת הגיע לאיזה כפר והתארח אצל יהודי שלא הכירו, לאחר מכן נודע לבעל הבית שאורחו הוא רבי סעדיה גאון! היהודי חשב להתעלף, הוא רדף אחרי הרב, נפל לרגליו והתחנן שיסלח לו. אמר לו הרס"ג, אירחת אותי יפה מאוד ובכבוד גדול, על מה אתה מצטער?

השיב לו היהודי - אכן, אך לא קיבלתי אותך כראוי לכבוד הרב.

אבל אתה הרי לא ידעת, ניחמו הרס"ג, אין עליך טענה.

אך היהודי טען שעצם העניין שלא ידע שזהו הרס"ג - זוהי האשמה.

אף אני - השיב הרס"ג לתלמידיו, יש לי לשוב על אשר רק היום התגלה לו על גדלות ה' מה שלא היה אתמול. כי בכל יום אני משיג בגדלות ה' יותר מאתמול, ואני שב על מה שחיסרתי בעבודתי לפניו לפי גדלותו שאני מכירו עתה.

לומדים מזה יסוד, שככל שמתקרבים יותר לדעת ולשכל, רואים יותר אפסיות האדם, ואפשר לראות בכל יום יותר ויותר מגדלות הבורא.

משה רבינו ע"ה היה הענו מכל האדם אשר על פני האדמה. כי הוא היה בשמים ארבעים יום,

**אמר הגאון
רבי יצחק
הוטנר זצ"ל
על נהג
המונית: אינך
יודע לאיזה
עולם הבא
זכה יהודי
זה בעקבות
מעשהו..."**

הגאון רבי יחיאל מאיר צוקר שליט"א במבט מיוחד על הפעולות הפשוטות של החיים

לתת לו צדקה ולפעול כנגד גזרת הבורא? אמר ר' ירוחם, שיש לטענה זו יסוד מדברי הרמב"ן: חז"ל דרשו (ברכות ס ע"א) מהפסוק "ורפא ירפא" - מכאן שנתנה תורה רשות לרופא לרפא. אמר הרמב"ן [ויקרא כ"ו, י"א], שאילולי דרשה זו, אסור היה לו לאדם ללכת להתרפאות, שהרי אם נחלה, זה בגלל שחטא, והייסורין באין עליו מחמת החטא, אם כן איך יעשה נגד גזירת הבורא? איך ילך לרופא כדי להסיר ממנו מחלתו? - רק בגלל שדרשו חכמים כי לרופא יש רשות לרפא, מכאן ההיתר להתרפאות!

אך טענה זו מגיעה מכוח הבנה מוטעית, והיא: שמטרת הצדקה לספק לעני צרכי מחייתו. ובאה הטענה שהנך עושה נגד גזרת הבורא! אמר רבי עקיבא לטורנוסרופוס: יש לך טעות! הצדקה היא עבור הנותן, ולא עבור המקבל! מטרתה לגרום לנותן שיתגבר על מדת הקמצנות, ובוזה יעקור מידה רעה, יתגבר על האנוכיות ויקנה לעצמו את מדת הנתינה, וכך ייצל מדינה של גיהנום!

"זהו סוד המעשים", אומר רבי ירוחם, "אין הכוונה בהם לתכלית שתצא מהם, אלא עצם המעשה הוא הוא תכלית הכוונה!".

על גודלו וכוחו של מעשה אחד קטן לימדונו רבותינו: מעשה בגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, שהוזמן לברית אצל תלמיד. אחד מתלמידיו הזמין מונית ונסע יחד עמו, וכשנכנסו לרכב ראו בפתק את שם הנהג והבינו שיהודי הוא. כשראה הנהג דרך המראה את רבי יצחק, שפניו כפני מלאך, מיד חשב את כובעו על ראשו, לאות כבוד. אמר הרב הוטנר לבחור שליוחו: "אינך יודע לאיזה עולם הבא זכה יהודי זה בעקבות מעשהו...". לתמיחה הבחור סיפר לו רבי יצחק את המעשה הבא:

האדמו"ר הזקן מגור, בעל ה'חדושי הרי"ם' זי"ע, היה נוהג בכל בוקר לטבול במקווה הרחוק מביתו מרחק של מהלך ארבע דקות, אך הוא הקיף את הדרך סביב סביב והיה הולך דרך של למעלה מעשרים דקות! תמה הגבאי מאוד

מרו רבי ירוחם ממיר זי"ע, ראה יסוד מוצק ואיתן בעניין מעשי האדם. במבט האדם ישנו חיסרון אשר גורם לעיוות ראייה, ולחשיבה הנשענת על מוסכמות קדומות, ואלו גורמות לו להבין דברים באופן שטחי, בלי עיון לעומקו של עניין.

"למשל", פותח ר' ירוחם, "כשיישאל אדם מדוע נבראו לו רגליים, הוא יענה בפשטות כדי ללכת... תשובה זו באה מתוך הנחה פשוטה אצלו, כי צריך הוא ללכת... על כן לא ישים לבו להתבונן כלל למה לו לאדם ללכת? מה לא טוב אילו היה יושב כל היום? וכששואלים אותו למה צריך קרקע בעולם? יאמר, שבלי קרקע על מה יעמוד? גם זה מחמת הנחה קדומה, וכלל אינו שואל את עצמו למה בכלל צריך לעמוד?"

היכן בא לידי ביטוי החיסרון הזה, שעליו אנו משתייכים את הלך חשיבתנו? מדוע אנו נשענים ונסמכים על הנחות קדומות? - אומר רבי ירוחם, כי גם מבטנו על קיום המצוות, מבוסס על הנחות קדומות! אנו טועים בהבנת עומקם ויסודם! למשל, כשנשאל יהודי למה ניתנה לו מצוות צדקה, מה הוא יענה? - 'כדי שיהיה לעני מהיכן לחיות!'. אך בהתבוננות נוספת, נראה כמה התשובה לא מושלמת! כי השאלה המתבקשת היא למה בכלל יש עניים בעולם, האם מטרת הבורא היא, להחיות את העני על ידי אחרים שיפרנסוהו?!

על שאלה זו כבר עמדו חכמינו [בבא בתרא י ע"א]:

"תניא, היה רבי מאיר אומר, יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך: אם אלוקיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסן? אמר לו: כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנום. וזו שאלה ששאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא: אם אלוקיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם? אמר לו: כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנום."

לכאורה, צודק טורנוסרופוס הרשע בטענתו, שהרי אם ה' ברא בעולם עניים, הווה אומר שכך נגזר עליהם, ואיך מותר

על מנהגו, אך לא העז לשאול אותו על כך, עד שיום אחד לא יכול היה עוד להתאפק, ושאלו מדוע מאריך הוא את הדרך.

אמר לו הרבי, כי בדרך הארוכה יש שוק, בו עובדת קבוצת יהודים שאינם יודעים קרוא וכתוב. ליהודים הללו אין כל ידע ביהדות, הם לא לומדים תורה ולא מקיימים שום מצוה. "כשאני מתקרב לעבר השוק", ספר האדמו"ר, "הם כבר אומרים זה לזה: 'ר' איצ'א מאיר מגיע', וכשאני כבר קרוב למקום מושבם הם נעמדים בפני, וכשאני ממש עובר על ידם, הם מנידים ראשם בכבוד לעברי ומברכים אותי ב'בוקר טוב'. זוכים הם בכל יום לייקר את התורה, ונוהגים כבוד בתלמיד חכם, בזכות כך יזכו הם לחיי עולם הבא!".

"מבין אתה", הסביר רבי יצחק הוטנר לתלמידו, "היהודי הזה, נהג המונית, אשר הניח כובע לראשו כדי לבטא הערכה וכבוד לתורה, עבורו נחשב המעשה הזה לגדול מאוד מאוד, וכבר קבעו חכמינו [מגילה ג ע"ב], כי כבוד תורה עדיף מלימוד תורה, ובזה שאדם מייקר את התורה, הוא קונה לו זכות לחיי עולם הבא.

למדנו ממעשה זה את כוחה העצום של מצוה קטנה, הקונה שבייתה בלב מקיימה ומשרישה בו יקרא דאורייתא.

רבי שלום שבדרון זצ"ל סיפר, שיצא יום אחד עם ילדו החולה אל הרופא. בדרך נפגש בגאון הצדיק רבי אייזיק שר זצ"ל, אשר התעניין במעשיו. סיפר לו רבי שלום, כי ילדו חש שלא בטוב והוא לוקח אותו לרופא. שאל אותו הגר"א שר: "נו, ומה אתה עושה?", חזר ר' שלום ואמר לו... נענה ר' אייזיק ואמר: "זאת אומרת שהבהמה הגדולה שומרת על הבהמה הקטנה!!!", והוא הסביר לר' שלום: "הרי גם

אצל בעלי חיים יש טבע, שכל אם שומרת על צאצאיה הקטנים, מהו אם כן ההבדל בינך לבין הבהמה? ההבדל הוא שיהודי צריך לדעת, שאם הוא לוקח את בנו לרופא, הוא עושה חסד עם ילד יהודי שאינו חש בטוב, והוא ממתיק לו את תחושותיו! זהו חסד עצום, שבמקרה זה נעשה עם בנו!!!".

וכך סיפר רבי שלום, שהיה רואה את הצדיק רבי דוד בהר"ן זצ"ל, רץ לקראת רעייתו כשהייתה דולה מים מהבאר. במהלך ריצתו היה לוחש משהו, כשהיטה את אזנו שמע שאומר לה: "הנני מוכן ומזומן לעשות חסד עם אשה יהודיה", נטל הוא את הדליים ממנה ונשא אותם לביתם...! הנהגה זו היא הכוח האדיר שנמצא באלפי מצוות יום יומיות המתגלגלות לדינו... יש בהן היכולת לרומם אותנו ולהביאנו לפסגות... הן היוצרות את דמות האדם השלם!

בכוחו של מבט אמתי ונכון להביא לקיום מצוה בשלמות! יכול אדם לגשת למכולת ולהיות רעבתן, ויכול הוא ללכת וכל פסיעה שלו תגדל אותו! תוביל אותו להיות שלם! תלוי כמה יכוון הוא לשם מצוות הבורא. בקיום מצוות טמון הכוח לרומם, להעלות! בסתם עשייה אפשר לרדת ולהפכנו לאנשי עולם הזה! לכן אנו אומרים בנוסח הברכה קודם "קדשנו במצוותיו" ואחר כך "רצה בנו", כאשר אנו מתקדשים במצוותיו של הבורא, כי אנחנו לא מקיימים מצוות בשטחיות, אלא מתחברים אליהן, אנו זוכים להתרומם על ידן וכל איברינו מתעלים מכווח קדושתן.

(מתוך הספר 'להאיר' על זמירות שבת)

**בכוחו של מבט אמתי
ונכון להביא לקיום מצוה
בשלמות! יכול אדם
לגשת למכולת ולהיות
רעבתן, ויכול הוא ללכת
וכל פסיעה שלו תגדל
אותו! תוביל אותו להיות
שלם! תלוי כמה יכוון
הוא לשם מצוות הבורא.
בקיום מצוות טמון הכוח
לרומם, להעלות!**

**"ריבוננו של
עולם, אני
רק מבקש
אם אפשר
שתקרע
את התיק
שלי בקופת
חולים,
ותפקיד
לי מיליון
דולר בבנק,
לא בשביל
להשתמש...
רק בשביל
שאוכל
להיות
רגוע!"**

הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א בסיפור שסיפר מרן הרב שך זצ"ל, על האדמו"ר שהעניק לחסידיו הזדמנות מיוחדת...

ועד צאת הכוכבים, ואפילו שעה שעתיים אחר כך!..."

"נו... אמור לי את האמת", פנה הרבי אל החסיד הנבון, "האם לא כך אמרת?" החסיד אישר את הדברים בניע ראש.

"ומה ענה לי הקדוש ברוך הוא?" שאל החסיד בציפיה דרוכה, והרבי השיב בקיצור ואמר: "הרבנו של עולם אמר 'שמויחל טויב'ס' (בלי טובות)!"...

והלך ברור. אנו משכנעים את עצמנו שהחיסרון באיכות עבודתנו אינו באשמתנו, יש לנו קשיים, ניסיונות, התמודדויות ובקיצור: כולם אשמים חוץ מאיתנו...

אולם לאמיתו של דבר, הקדוש ברוך הוא אינו מחפש מי שיקיים את דברו בלי ניסיונות... בשביל זה יש לו מלאכים!! אדרבא, הקדוש ברוך הוא רוצה שנקיים את מצוותיו ונעשה את רצונו, דוקא מתוך הקשיים והניסיונות! דוקא מתוך כך שבני אדם אנו, עם יצרים וקשיים!

נכון, אנחנו לא מושלמים, וגם לא יכולים להיות כאלו, אבל בדיוק את זה הקדוש ברוך הוא רוצה מאיתנו!!

לפיכך, אם רצוננו באמת שתתקבל שוועתנו, אל נא נבקש בקשות שאינן יכולות להתקבל... לא נבקש אפשרויות בלתי מוגבלות לעבוד את ה' מבלי מפריעים, שכן תפילה מעין זו לא תתקבל לעולם! אך יכולים אנו לבקש על סייעתא דשמיא, על עזרה בפרט כזה או אחר, אבל את העבודה לא נוכל לחסוך בשום פנים ואופן!

(מתוך הגדה של פסח - 'מתוק האור')

אנו מבקשים מה' שישמע את קולנו, אולם עלינו לזכור כי כדי שהתפילה תישמע - צריך גם לדעת איך להתפלל... המעשה הבא אותו סיפר מרן רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל - ימחיש זאת היטב.

מעשה באדמו"ר שהעניק לחסידיו הזדמנות מיוחדת. הוא אמר להם להתפלל לקדוש ברוך הוא - כל אחד על מה שחשוב לו באמת, והבטיח כי הוא, האדמו"ר, יאמר להם מה השיב ה' לתפילותיהם...

בין החסידים התעורר רעש גדול. וכי מילטא זותרתא היא, לקבל תשובה ישירה מהקדוש ברוך הוא? ואמנם, כל חסיד התבודד לו בפינתו, התפלל מעומק הלב, ולאחר מכן ניגש החסיד הראשון אל הרבי וביקש לדעת: "מה השיב הקדוש ברוך הוא על בקשתי?"

הרבי חיך, נענה ואמר לחסידו: "לפני שאומר לך מה השיב הקדוש ברוך הוא, אומר לך מה ביקשת... ובכן אתה אמרת כך: 'ריבונו של עולם, תראה אני מאד מאד רוצה לעבוד אותך, אבל מה לעשות? יש לי בעיות... חסר לי כסף בבנק, הבריאות שלי לא משהו, וגם נחת מהילדים לא מי יודע מה..."

לכן ריבונו של עולם, אני רק מבקש אם אפשר שתקרא את התיק שלי בקופת חולים, ותפקיד לי מיליון דולר בבנק, לא בשביל להשתמש... אני באמת לא צריך כל כך הרבה... רק בשביל שאוכל להיות רגוע! חוץ מזה, יעזור לי מאד אם תהיה לי הכנסה קבועה של עשרת אלפים דולר בכל חודש, וכמובן, גם נחת מהילדים והצלחה בשידוכים שלהם, כי בלי זה כלום לא שווה..."

אם רק תיתן לי את זה, אני מבטיח שלא תכיר אותי... אני אשתנה לגמרי - מהקצה אל הקצה! בכל בוקר אשהה בבית הכנסת מצאת החמה

**פעם אחת
ניגש אלי אחד
מנכדי ואמר לי
"הרב'ה אומר
כי כאשר נולד
לנו אח - אנו
צריכים לבוא
ולומר: מזל
טוב! נולד לנו
חמור!"**

הרב הגאון רבי משה איינהורן שליט"א מנהל סמינר 'בית בינה' בפרקי חינוך

"זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו שאלמלא הוא נשתכחה תורה מישראל שבתחילה מי שיש לו אב מלמדו תורה ומי שאין לו אב אינו למד תורה... עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ובכל עיר ועיר" (בבא בתרא כא, א)

במילים אלו מספרת לנו הגמרא כי רבי יהושע היה זה שבעצם הקים את ה"חיידרים" הראשונים, בהם לומדים תלמידים רבים. מה היה עד אז? פשוט מאד: כל אחד חינוך ולימוד את בנו.

מהפכה מעין זו חוללה, כידוע, הגברת שרה שנירר, שהבינה כי המציאות מחייבת בתי ספר לבנות. כך או כך - ברור לנו דבר אחד: הצוותות החינוכיים במוסדות הלימוד של ילדינו, מהווים שלוחים של ההורים בחינוך.

מדוע חשוב לומר זאת?

אני זוכר כי פעם אחת ניגש אלי אחד מנכדי וטענה מעניינת בפיו: "הרב'ה אומר כי כאשר נולד לנו אח - אנו צריכים לבוא ולומר: מזל טוב! נולד לנו חמור!"

כמובן שהתפלאתי מאד, אבל הינוקא הסביר ברהיטות: "הרב'ה הזכיר לנו את הפסוק 'עיר פרא יולד' - כל אדם נולד כשמצבו עיר פרא, ובשונה מבעלי החיים הנולדים מוכנים אל חייהם, בני האדם מלמדים, מסתתרים, מתפתחים בדרך ל'צורת האדם' שלהם".

ילד המתחיל את חייו, אין לו הבנה כיצד לחנך את עצמו. משול הוא לשתיל רך הדורש הכוונה. וזהו תפקיד ההורים, להביאו לאותה שלימות שהתורה מצפה ממנו: מי שנולד עם תכונות שליליות - עליו לתקן; גם מי שנולד עם כיוון חיובי - על הוריו מוטלת החובה החינוכית לדייק ולהשביח אותו.

בפרשתנו נאמר "ויאל משה לשבת את האיש", ובחז"ל מבואר, שמושה נשבע ליתרו שבנו יהיה עובד אלילים. ואכן, כעבור דורות אנו רואים שמושה נענש על שבועה זו: אחד מצאצאיו היה מיכה - שהעמיד פסל בביתו. רבו המפרשים בענין זה, ויש שמפרשים, שאמנם לא חשב משה להקדישו ישירות לעבודה זרה. אלא שיתרו ביקש ממנו לאפשר לילד לחפש בעצו את האמת - ועל כך התביעה: כי תפקיד ההכוונה מוטל על ההורים!

ומסיבה זו גופא, כה חשוב שיתוף הפעולה והקו האחיד בין ההורים לבין המוסד. המוסד החינוכי ואנשיו, הם הם שליחיהם של ההורים לתפקיד רם זה. אבוי לו לילד שגדל במציאות של נתק או סתירות. ברור כי ילד כזה - יגדל בבלבול, ח"ו.

יהודי כאוב הגיע אל הסבא קדישא מרן החפץ חיים זצוק"ל, בחרדה: בנו, לא עלינו, מתעתד לשאת גויה לאשה.

"היכן למד" התעניין החפץ חיים.

"באוניברסיטה בפטרבורג" משיב היהודי, וממשיך: "כשחזר הילד לראשונה לעת חופשה - הוא נכנס

הביתה גלוי ראש, בהיתי בו בעיניים קמות, לא היו מילים בפי. אבל אז, פתחה אשתי את פיה ואמרה: וכי מה חשבת, שתשלח אותן לאוניברסיטה בפטרבורג והוא ישוב הנה כאילו חזר מוואלאז'ין??

ואכן, בנקודה הזו, מתרחשות לעיתים תקריות כואבות.

במשך תקופה ארוכה, היה פלוני, ילד בחיידר אותו ניהלתי, נעדר רבות מספסל הלימודים. כאשר היה שב ללימודים - הוא היה מצויד בפתק בו נכתב: הילד נעדר כי היה אצל הרופא.

מהון להון בררנו את הדבר, והתברר להוותנו כי לא דובים ולא יער, לא רופא ולא חולי: פשוט מאד, האם סברה כי לילד מספיקים ארבעה ימי לימוד אין לו צורך בשישה...

בהינד עט, בהנפת יד - גזרה האם על הילד שקר והתנגדות למסד... ובענין זה נזכור היטב: יותר ממה ששומע הילד את המילים לשנו - שומע הוא את המנגינה!

הבה נשער בנפשנו: מנגינת חופה ברגע, נרות בידי אמהות, קהל רוגש סביב, ובתווך - כלה צנועה. בת "בית יעקב" לתפארת. לצידה - חתן ירא שמים, בעל מידות, כזה שתורתו היא הציר המרכזי בחייו. האין הרגע הזה הוא פסגת אשרם של ההורים? כאשר הם יודעים כי ילדיהם מקימים כעת בית יהודי אמיתי, בית שהוא נדבך נצח בשרשרת הדורות?

שימו נא הרגע הזה לנגד עיניכם! בשביל המטרה העצומה הזו - מתחננים אליכם, ההורים: אנא, צעדו יד ביד עם המוסד החינוכי. שתפו עולה, אל תעמדו מנגד - כי אין כאן שני צדדים! שני הגורמים חפצים בטובתו של הילד!

לעיתים קורה מצב, שמשוהו נשמע לנו תמוה. בן/בת מגיע/ה הביתה - מתלונן/ת המורה עשה/תה כך וכך... ההנהלה גערה ב...

ברור, שחשוב לשמוע את הילד כדי לתת לו תחושה טובה, אבל חלילה וחס מלומר לו מיד: "המורה לא בסדר".

זכורני, מתקופת היותי "בוהן" בחיידר, נכנס לחדר המנהל הורה שהיה ידוע כירא שמים. הוא היה בסערת רגשות בלתי רגילה וקרא: "אני מוחה! זה לא בסדר! הרב'ה שבר על הילד שלי את המקל!"

צודק, לא? זה אכן מעשה חמור שלא יכירנו מקומו. אלא שהדברים נשמעו מתמיהים לגמרי. או אז, נטל המנהל יוזמה, ושאל את הילד, מושא הזעם: "האם אכן הרב'ה שבר עליך את המקל?"

הרים הילד את העיניים ואמר: "הרב'ה שבר את המקל על השולחן ונבהלתי נורא..."

כמה חשוב לבדוק את התמונה משני צדדיה, משום שהיא עלולה להיות מוטית לכיוון מוקצן או בלתי מדוייק. חבל לקחת ללב, להסיק מסקנות שגויות ולהכניס את ילדינו לטלטלה ולפיצול דעות.

נשתדל להגיע לשיתוף פעולה פורה עם הצוותים החינוכיים ונזכה בס"ד לשנים ארוכות של נחת יהודית, אושר ודורות מבורכים.

(מוסף שבת קודש - יתד נאמן, שמות תשפ"ב)

תשמעו סיפור
מיוחד עם נהג
עצבני וקולני

הרב ישראל ליכט

כל יושבי
האוטובוס
נדהמו,
אמרת לי לו:
"ר' דוד,
למה עשית
את זה?"
ור' דוד עונה:
"זה לא היה
סתם, אספר
לך סיפור..."

**במקום להשיב
לנהג מנה
אחת אפיים,
הוא פשוט
קם והתיישב
מספר מושבים
אחורנית.
בסיום שיחת
הפלאפון
היהודי קם ושב
למקומו הקודם
בעודו מבקש
את סליחת
הנהג...
כל יושבי
האוטובוס
נדהמו, וגם
אני שישבתי
ביניהם נדהמתי
עד מאוד
מאורך הרוח
וכושר ההבלגה
שלו.**

נוסעי התחבורה הציבורית כבר רגילים להתמודדות עם משוגותיהם של נהגי האוטובוסים, לא פחות משנהגי האוטובוסים מתורגלים בהתמודדות עם נוסעים מכל הסוגים והמינים.

אבל באותו יום, חשבו נוסעי האוטובוס שהם יוצאים מדעתם. הנהג היה קולני במיוחד, הוא נזף בנוסעים בגסות, שמע מוזיקה פרועה וקולנית, חרף מחאתם של חלק מהנוסעים, ניהל שיחות טלפוניות שכללו גם פרצי צחוק רועמים במיוחד, ומדי פעם גם מצא כמה שניות להציץ לעבר הכביש שעליו הם נוסעים...

מאחורי הנהג ישב יהודי נכבד שזקנו כבר החל להלבין ונראה היה כי גילו כבר חצה את ה-60, שמראהו מעורר יראת כבוד. הטלפון רטט בכיסו, הוא שלף אותו וניהל שיחה קצרה ושקטה עם מי שהיה מעברו השני של הקו.

את הנהג זה הכעיס... "אתה לא רואה שאני באמצע נהיגה פה", הוא צעק על האיש המבוגר והדור המראה, "אין לך בושה, איזה חינוך נתנו לכם לפני מאתיים שנה? לא לימדו אתכם שאסור להפריע לנהג בזמן שהוא נוהג???"

הכל עצרו את נשימתם... דברי העלבון שהטיח הנהג באיש צרמו לאוזני הנוסעים. כמה מהם אפילו באו לעזרתו של הנוסע, אבל הוא היסה אותם, וביקש לכבד את הנהג.

במקום להשיב לנהג מנה אחת אפיים, הוא פשוט קם והתיישב מספר מושבים אחורנית.

בסיום שיחת הפלאפון היהודי קם ושב למקומו הקודם בעודו מבקש את סליחת הנהג...

כל יושבי האוטובוס נדהמו, וגם אני שישבתי ביניהם נדהמתי עד מאוד מאורך הרוח וכושר ההבלגה שלו.

'איך יכול יהודי להתנהג כך', חשבתי לעצמי 'לכבד את הנהג ועוד לבקש סליחה אחרי הצורה הלא נעימה בה פנה אליו?'

סיימתי את סידורי בעיר יעדי ושמתי פעמי אל האוטובוס החוזר לעיר מגורי להפתעתי ולשמחתי בעוד אני מחפש אחר מקום ישיבה ראיתי אותו...

אכן - לא פחות ולא יותר, ראיתי את היהודי הזה שהתמיה אותי כל כך בדרכי הנהג. עכשיו גם שאלתי לשמו והוא השיבני שהוא עונה לשם דוד.

אמרת לי: "ר' דוד, למה עשית את זה?"

ור' דוד עונה: "זה לא היה סתם, אספר לך סיפור. אני מאמין שאחרי תבין את התנהגותי..."

דרמה בעיירה

סאנוק, פולין.

שבת מברכים אדר התרפ"ג.

בית המדרש המה מפה לפה. הציבור עמד כהרגלו בכל שבת והתפלל בצוותא חדא עם הרבי, שהגביה את המתפללים עמו טפח מעל הקרקע, כשקול תפילתו משתפך בבית המדרש ומעורר את הלבבות לעבודת הבורא.

באוירה מרוכמת זו הסתיימה לה התפילה, ולאחר איחולי שבת שלום לכלל החסידים מפי הרבי בעצמו, כמעט והתפזרו להם החסידים איש איש לביתו.

כמעט! - כי רגע לפני שהתפזרו להם, הלם ר' נח הגבאי אחת ושתיים על בימת העץ המחוטבת בהסותו את הקהל. תשומת הלב הכללית הופנתה באחת לעבר הגבאי שסקר את המתפללים במבטו והכריז: "מורינו ורבינו מרן האדמו"ר שליט"א רוצה לבקש דבר מה מכלל החסידים".

עיני כל הופנו בציפייה לעבר הרבי שישב אחוז שרעפים. הוא הסתובב אל הקהל כשפניו להבים וקולו חודר לבבות.

"אבקש מכל הקהל הקדוש הזה זקנים עם נערים, אנא השתדלו ככל יכולתכם לאהוב ולכבד את ר' ישראל קלמנזון", הורה.

הציבור ההמום עדיין לא הספיק לעכל את הדברים, והרבי יצא לביתו, מותיר את החסידים בתעלומה.

ר' ישראל קלמנזון???

הסנדלר???

מה מצא בו הרבי???

הוא אכן, יאמר לשבחו, מקצועי מאוד בתיקון נעליים... אך בסאנוק - אם תימצא רשימה של צדיקים נסתרים... רוב הציבור לא יצפה למצוא את ר' ישראל רשום בה. הוא יהודי טוב שיודע להתפלל ולברך כהלכה, אך לא יותר מכך.

בימים הבאים, כל מפגש תמים של שני יהודים באטליו או בכל מקום אחר הפך לדין סוער, כל אחד ניסה להסביר בדרכו שלו מה מיוחד כל כך בר' ישראל הסנדלר, שבימים האחרונים אף העתיק את מקומו אל כותל ה'מזרח' של בית הכנסת, בהוראתו של הרבי כמונן.

שיא השיאים היה כמונן ב'קופקעס' של יושבי הקרנות, שם להטו הרוחות כאשר יצחק דוד המוזג כמעט ונשבע בנקיטת חפץ שראה את ר' ישראל משתפך על ספר תהילים פתוח בדמעות שלישי. אריה הקצב הוסיף עליו והדגיש כי אין זה מקרה בודד, וכי אף בכל שבת לפני התפילה נספג הספר מתוך השתפכות הנפש: "פעם החזקתי בספר הזה ביום שלישי בשבת", הוא סיפר בלהט, "ועדיין היתה בו לחלוחית מאותן דמעות שהגיר ר' ישראל בשבת קודש".

נערים דנו בהפסקות שבין סדר לשיעור על מה שאמר ר' אהרון דוד מגדולי תלמידי החכמים בעיירה, כי "יחודיותו של ר' ישראל היא בקביעותו לא לבטל בשום אופן שבעולם את השתתפו בשיעור ה'עין יעקב'. גם בימים של נישואי ילדיו, ובימים שלפני פטירת אביו.

כך או כך, ואולי אפשר לומר בד בבד עם הדיונים על הסיבה לדברי הרבי, הפך ר' ישראל לאחד מנכבדי העיירה, והיה זה מחזה נפוץ שבכל שבע ברכות אליו הגיע הקפידו לכבד אותו דווקא באמירת ה'ברכה אחריתא', כדרך שנהגים במכובדי וחשובי הקהילה.

כולם הבינו שאם הרבי אמר לכבד את ר' ישראל הרי זה סימן - שהוא מיוחד בפנימיותו.

בין סנדלר לנהג

"תגיד לי" פונה אלי ר' דוד, בעודנו ממתנינים בתחנת האוטובוס, "אם היית גר בסאנוק בשנת תרפ"ג ור' ישראל קלמנזון היה צועק עליך שאתה מפריע לו בעבודה, מה אתה הייתה עונה לו?..."

"עונה?! תמהתי..."

"הייתי עושה את מה שהיה מצווה עלי בכל הכבוד הראוי!", מיהרת להשיב, "הרי אם הרבי אמר שצריך לכבד אותו, מי אני שלא אקיים את ציוויו רק בגלל שר' ישראל צועק עלי".

חינך רחב השתפך על פניו של ר' דוד, שהוציא מכיסו פתק מצולם, וציווה עלי לקרוא מתוכו בקול.

היה זה קטע מתוך 'תנא דבי אליהו', המיוחס לאלהיו הנביא:

"וכך אמר להם הקב"ה לישראל, בני כלום חסרתי דבר שאבקש מכם, ומה אני מבקש מכם אלא שתהיו אוהבים זה את זה ותהיו מכבדים זה את זה"

"אתה יודע מי אמר את זה", אמר לי ר' דוד החביב, "זה לא נאמר על ידי האדמו"ר, אמר את זה די הקדוש ברוך הוא, בורא כל עולמים בכבודו ובעצמו..."

"מאז שקראתי את הקטע הזה - אומר לי ר' דוד, הבנתי שכשבורא כל העולמים מבקש ממני לכבד כל אחד מעם ישראל, יש לזה סיבה.

"כי כל יהודי, גם נהג אוטובוס שאינו שומר תורה ומצוות הוא מיוחד!!! גם כשנהג האוטובוס צעק עלי-

השתדלתי בכל כוחי לזכור את דבריו של הקב"ה: "שתהיו מכבדים זה את זה".

הנוגע לעניינו

כלפי מה הדברים אמורים, האם באנו בשורות אלו לחזק את הציבור ולעודד התייחסות מכבדת יותר לנהגי האוטובוסים?? זאת אכן מטרה חשובה כשלעצמה, אבל לא לשמה התכנסנו כאן במגזין 'בית היין', אלא למטרות של חינוך הילדים.

זה המקום להזכיר למלמדי התינוקות והמתחכים, וגם להורים היקרים: רבותי, כל ילד יהודי הוא בנו של הקב"ה. אנחנו צריכים לחנך אותם, ליישר אותם, להעלות אותם על דרך המלך. אנחנו צריכים לפעמים לנקוט כלפיהם בדרך של חינוך תקיף...

אבל אנחנו חייבים לכבד אותם!!!

אסור לנו לחשוב אפילו לא לרגע קט, שבגלל שהוא רק בן שבע, זה אומר שאין צורך לכבד אותו. חלילה וחס. הקב"ה מצווה עלינו ומבקש מאתנו שנהיה מכבדים זה לזה, ללא מגבלת גיל. ובפרט שוותיקי המתחכים מעידים שהניסיון לימד אותם שדווקא חינוך מתוך כבוד והערכה מצמיח פירות טובים יותר, על אחת כמה וכמה שמוטלת עלינו החובה הקדושה לנהוג בהם כבוד בכל רגע ורגע.

"כי כל יהודי, גם נהג אוטובוס שאינו שומר תורה ומצוות הוא מיוחד!!! גם כשנהג האוטובוס צעק עלי- השתדלתי בכל כוחי לזכור את דבריו של הקב"ה: "שתהיו מכבדים זה את זה".

מאוצרותיו
הנפלאים של הגאון
רבי אליעזר טורק
שליט"א

**הגאון רבי מיכל זילבר
שליט"א, מעיד את אשר ראה
במחיצת רבו, מרן הגאון רבי
יחזקאל אברמסקי זצ"ל. את
היחס המיוחד במינו שזכתה
לקבל ממנו העוזרת בבית,
מדי פעם הוא היה קורא לה
באמצע העבודה ומבקש ממנה
שתנוח מעט.**

שהיתה
אמונה
על
מלאכת
הנקיון.

מדי פעם הוא
היה קורא לה
באמצע העבודה
ומבקש ממנה שתנוח

מעט. גם הודיע לה באופן

כללי שהוא מאוד ישמח אם תעשה
את מלאכתה בצורה איטית וקלה, מאשר
שתעבוד במהירות ובאופן מכביד ומתיש.
זאת למרות שהאיטיות הזאת עלתה לו
בתשלום נוסף, משום ששילם לה לפי שעות.

היחס הזה של הענקת כבוד שרחש הרב
אברמסקי לאותה עוזרת בוודאי גרם לה
להסתכל בעין אחרת, טובה יותר, על התורה
ודרכי הנועם שלה. גישה כזאת להתייחס
בכבוד ראוי לכל אדם בשווה, מבלי לעיין מה
טבעו ומעמדו, היא זו שמביאה שלום ושלווה
בעולם.

"יסודות הבנין של האדם הם רק המדות"

תאור נפלא כיצד היתה נראית דירתו הצנועה
של מרן הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל,
שמעתי מפי יהודי ישיש יליד עיירת בריסק,
שזכה להכיר ולהסתופף מעט בצל רבן ומאורן
של ישראל בימי עלומו.

כידוע, מלבד גאונותו העצומה וגדלותו
התורנית המופלאה של רבי חיים שנודעה
לשם דבר, היה גם בעל לב חם ורגיש במיוחד
לצרכי הזולת. גדוש באהבת ישראל מופלגת,
וביתו היה פתוח לרווחה בפני כל צרוע וכל זב.
הדלת מעולם לא פסקה מלסב על צריה...
בין המוצאים פינה חמה בביתו היו אנשים
קשיי יום ומרי נפש, וסתם כל דורש ומבקש
שחשקה נפשו לסעוד בתדירות על שולחנו.

לדבריו, בפרוודור שהוביל אל פנים הבית היו
מונחים בקביעות שני סירים. האחד הכיל מים

דודי, עמוד ההוראה, מרן הגרי"ש אלישיב
זצ"ל, הסביר פעם שהסוגיה של עבד עברי
בעיקרה היא פלא פלאים. הרי ידוע בכל
מדינות העולם, היכן שהנוהג הוא על פי חוקות
הגויים, מטילים ענשים קשים על גנבים.
לפעמים שופטים אותם רק על פי עד אחד,
לפעמים על פי קרוב ונוגע בדבר, ואף על פי
אומדנא. נוהג זה בא אצלם מסברא פשוטה
והגיונית, כי אלמלא העונשים הללו 'איש את
רעהו חיים בלעו'.

והנה אצלנו, אצל כלל ישראל, באה התורה
ואומרת שהגנב לא מתחייב לשלם רק אם
ראוהו שני עדים, וגם בזה אם הקדים והודה
בגניבה קודם שבאו העדים הוא נפטר מן
הקנס. ולא עוד אלא גם אם כבר התחייב, אם
אין לו מה לשלם הוא נמכר לעבד. ואז, לא זו
בלבד שהוא נפטר מלשלם, אלא שמעתה
מזמנים לו חיי נוחות, האדון מחוייב להאכילו
מאכלים טובים ומשובחים כפי שהוא עצמו
רגיל, ולהלבישו בגדים טובים כפי שהוא עצמו
נוהג ללבוש, ואין לו כלל דאגת פרנסה לכלכל
את עצמו ובני ביתו.

והמתבונן בכך יתפלא, לכאורה בצורה כזו מה
ימנע מהגנב לגנוב? כיצד יהיה סדר בעולם?
הרי כל אחד יעדיף לגנוב כדי להגיע למצב
של 'נמכר בגניבתו', להיות משוחרר מעול
הפרנסה, ולחיות חיי רווח על חשבון האדון?

אלא, כותב הרב אלישיב דבר נפלא ביותר,
מכאן נראה שהתורה מלמדת אותנו נקודה
חשובה ויסודית. אל לנו להעמיד את עמוד
התליה ואת חרב העונשים, שהם אלו שיהוו
את בסיס האיום למנוע מגנבים לעשות רע,
כי לא זה מה שימנע מהם לשנות את מהותם,
לחדול אחת ולתמיד מלפשוט.

אדרבה, מה שכן יגרום להם להימנע מהגניבות,
היא דוקא ההנהגה הטובה והרחימאית שינהגו
איתם, וההתייחסות כלפיהם בדרך כבוד
וברגישות. זאת יחד עם השפעת המידות
הטובות שיראו בבית האדון, שהן בסיס
ההליכה בדרכי התורה והאמונה בקדוש ברוך
הוא, הם יהיו ערבים שהסדר העולמי יתקיים
וישתמר כראוי ויתמעטו הגנבים. סברת בעלי
בתים הפוכה מודעת תורה. כך היא דעת
השקפת התורה!

הדוגמא הקלאסית למידות טובות, זוהי פרשת עבד עברי!

הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א, ראש ישיבת
זוועהיל, מעיד את אשר ראה במחיצת רבן,
מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל
ה'חזון יחזקאל'. את היחס המיוחד במינו
שזכתה לקבל ממנו העוזרת בבית, זאת

חמים, בהם יוכלו האורחים להכין להנאתם
תה חם להחם את לבם. והשני הכיל מרק חם
וקניידלאך [כופתאות] להשביע את רעבונם.

בדרך כלל, הפרוודור תמיד המה אנשים שבאו
לסעד ולשתות שם. כל עובר אורח שרצה לזון
את עצמו, הרגיש בנוח להיכנס פנימה ללגום
מעט מהמרק ולצאת. לפעמים כשהוצרך רבי
חיים לכסא, היה מבקש רשות מהאורחים
אם יוכלו לפנות עבורו כסא אחד. האורחים,
שחלקם לא היו שפויים בדעתם, שכחו
מי האורח ומי המארח, ולא תמיד הסכימו
להענות לבקשתו, ופשוט סרבו לתת לו כסא
מהפרוודור...

מקרים אלו, לא זו בלבד שלא מנעו ממנו
מלהמשיך לכבד את האורחים מזון זה
ולהוקירם, אלא הבין לליבם וקיבל זאת בשווין
נפש ובהסכמה גמורה, ואף הגביר בלבו יותר
ויותר רגשות רחמנות ואהבה כלפיהם.

בנו הגדול, מרן הגרי"ז הלוי מבריסק זצ"ל
סיפר, כי בביתם היה זה דבר שבשגרה, שבשל
עומס האורחים הגדול, פשוט לא נותרה לו
לרבי חיים מיטה פנויה ללון בה בלילה, ובשל
כך נאלץ לדלג על לילות שינה שלמים...

ענין זה של צדקות ושפלות, למדנו בפרשתנו.
בה אנו רואים כיצד התורה מתייחסת אל
הפחותים בעם, אל השפלים שלא שפר
עליהם מזלם. כאשר יש לאדון שתי כריות
חיב לתת כר אחד לעבד, ואם יש באמתחתו
רק כרית אחת, אל יאמר גם לי גם לו לא יהיה,
אלא גם אז מחוייב ליתנה לעבד!

זוהי תמצית עבודת המדות!

מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, בספרו 'אמרי דעת' (חלק ב עמוד כד) מאלף אותנו מנסינו רב השנים בתחום החנוך, כך:

"אני אומר לכם מתוך עובדות קיימות ומנסיון של עשרות שנים, שיסוד הבנין של האדם, איך שבונה את עתידו ומעמיד את עצמו לכל החיים, לא הכשרונות ושאר דברים קובעים זה, אלא רק המידות! אם יש לאדם מידות טובות, אזי יש לו עתיד מזהיר, ואם חס וחלילה המידות הן אחרות, הוא רחוק מהכל. אמנם יכולים לטעות בו, אבל באמת הוא רחוק ממעלות לגמרי..."

וממשיך שם רבי מיכל יהודה לכתוב משפט מפליא: "וכן ראינו ושמענו על כל גאוני זמננו וגאוני דור הקודם כל אותם היודעים, יסוד היסודות אצלם היה מידות טובות!"

נוראים הם דבריו הנוקבים של הגאון מוילנא בפתח ספר 'אבן שלמה': "כל עבודת השם תלוי בתיקון המידות, שהם כמו לבוש למצוות וכללי התורה, וכל החטאים משרשים במדות... ועקר חיות האדם הוא להתחזק תמיד בשבירת המדות, ואם לאו למה לו חיים?!"

כאשר נשאל פעם ה'סבא מסלבדקה', מרן הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, כיצד מתמצת הוא את עיקר פעליו בחיים? השיב ה'סבא' משפט עמוק ותמציתי: "השתדלתי לחנך את תלמידי כי מוטל עליהם להיות קלוג און גוט!" (חכם וטוב).

את עיקר משנתו החנוכית שהנחיל הסבא לתלמידיו, השתית על הצורך לרכוש חכמה וטוב לב. עם שניהם יחד ניתן להיטיב עם הבריות!

אימרה נפלאה היתה שגורה על לשונו של הגאון הצדיק רבי דוב יפה זצ"ל, משגיח ישיבת 'כפר חסידים', בה הרבה לזרז את תלמידיו: "אדם יכול לעצמו לחיות בגן עדן של מידות טובות, ובמקום זה הוא בוחר לחיות בגיהנום של מידות רעות. תאמרו לי אתם - לא חבל?!"

משמעות האימרה היא, כי אדם שנוהג במדות טובות הרי הוא הראשון שמרויח מזה, חיייו הם בבחינת חיי גן עדן. אין כעס, אין רטינה, אין עצב, אין דאגה, אין קנאה, אין שנאה. אך במקום זאת הוא בוחר להשחית את מדותיו בנסיון להיטיב עם עצמו או להרויח רוח מזערי כלשהו, כשלמעשה הוא המפסיד הראשון והעקרי מהתנהגותו - חיייו הם חיי גיהנום, מלאי רוגז, עמוסי שטנה וכעס.

"תאמרו לי אתם - לא חבל?!" הדהדה שאלתו הנוקבת של המשגיח שוב ושוב...

טוהר מדותיו של רבי אריה פינקל

במשך השנים זכיתי להסתופף רבות בהיכלו של דודי, הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר-ברכפלד, ומדי פעם לשמוע ממנו ועדים במוסר. השעות המיוחדות הללו במחיצתו אינן נמחות מזכרוני, אישיותו המרוממת היתה עבור כולנו דוגמא חיה ומוחשית - מהו זך וטוהר המדות. בו ראינו סמל

**מקרים אלו, לא זו
בלבד שלא הנעו
ממנו מלהמשיך
לכבד את האורחים
מזן זה ולהוקירם,
אלא הבין לליבם
וקיבל זאת בשויון
נפש ובהסכמה
גמורה, ואף הגביר
בלבו יותר ויותר
רגשות רחמנות
ואהבה כלפיהם.**

של

שלימות

ב ת ו ר ה ,

בהנהגה, ביראה

ובמידות, שכמוהו רוצה הקדוש ברוך

הוא שיראה היהודי.

בשיחותיו של רבי אריה חשנו תמיד כי דבריו יוצאים מלב טהור, מתוך עבוד עצמי עקבי קודם אמירתו. לכן דבריו עשו רושם כה גדול על השומעים ונחרטו עמוק בלבבות. האצילות והנועם המיוחדים בצורת מסירת הדברים, אף הם הוסיפו נופך להשראה המיוחדת שהורגשה בסביבתו בעת שמיעת מוסריו ואמרו.

יש לציין, כי בענותותו המיוחדת במינה תמיד הרגיש שאינו ראוי לומר מוסר לאחרים, ונמנע מלהעיר או לתבעו משומעי לקחו על דרגות ומעלות שלפי רום מדרגתו סבר שאינו אוחז בהן או שלא רכש בהן מספיק שלמות.

מטעם זה כידוע, סרב רבי אריה בתחלה למלא את מקום אביו, הגאון הצדיק רבי חיים זאב פינקל זצ"ל, מנהלה הרוחני של ישיבת מיר, למסור במקומו את השיחות הקבועות בישיבה. כשדודו, ראש הישיבה, מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, נסה להפציר בו ולשכנע אותו כי הוא ראוי לאותה משרה רמה, הצליח רבי אריה בחכמתו הרבה להפך את הקערה על פיה ולשכנע את רבי חיים, כי דוקא הוא עצמו זה שראוי להתחיל למסור שיחות בישיבה...

בסופו של דבר, אכן השתכנע רבי חיים לטעונו של רבי אריה, ובזכותו החל למסור שיחות מוסריות בישיבה, וכך זכה עולם התורה לטעום מעט מההרגשים העדינים של רבי חיים, ולהווכח בכוחו העצום והבלתי נדלה גם בתחום המוסר. יסודותיו העצומים והנפלאים מתבדרים בשמו עד היום, וספרו 'שיחות מוסר', שרבי אריה עצמו ערך בטוב טעם ודעת, קנה שביתה בבתי מדרשות והיכלי התורה והיראה בכל אתר ואתר.

(מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא')

אוצרות ויהלומים

9 יהלומים ממשנתו החינוכית המופלאה של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

ואי אפשר שהוא יהיה עם חידות שאינן טובות, ולדבר
הוא ידבר כמו צדיק. דיבור כזה לא יועיל ולא ישפיע
בשום אופן

שליט"א מנהל רוחני ת"ת תורת אמת, הוא חושף בפנינו מעשה רב, המעיד יותר מכל, כמה ראה מרן זצוק"ל את עתיד המתחנכים לנגד עיניו כל העת, הקשורה בסיבת התמנותו לכהן כמנהל רוחני בתורת אמת - "לאחר שביקשו ממני לכהן כמנהל רוחני בתלמוד תורה, ידעתי כמי שב"ה עמל להוציא לאור עולם את ספרי אאמו"ר ה'שפתי חיים' הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצוק"ל לאור עולם, ידעתי שאם אתמסר לעבודת החינוך, לא אוכל להמשיך ולעבוד ולערוך ולהוציא את ספרי האבא באותה מתכונת שהוא ביקש והנחיל לנו בחיי חיותו.

ניגשתי בשאלה זו קמי מרן זצוק"ל ושאלתי מה עלי לעשות בפרשת דרכים אליה נקלעתי.

שאלני מרן בפשטותו - "כמה ספרי 'שפתי חיים' הוצאתם עד היום", ועניתי לו שב"ה שבעה ספרים", ושאלני - "אם תעבוד עוד הרבה שנים להוציא את יתר הכתבים, עוד כמה ספרים לדעתך תוכל בע"ה להוציא לאור", ועניתי לאחר מחשבה שכמדומני שיהיו עוד שישה כרכים.

"אם כן" - אומר לי מרן בחיוך - "מה בכלל השאלה, הרי בתלמוד תורה יש לך מאות רבות של ספרים שיכולים כל אחד מהם לצמוח ולהיות בעצמם 'שפתי חיים', ואתה מדבר איתי על שישה ספרים למול מאות ספרים חיים וקיימים?!" לשמע ההחלטה המנומקת כדרכו, לא היה בליבי ספק ונטלתי על עצמי עול המלאכה, כשמאז אני נועץ בו בכל הליכותי כל העת.

להתמודד עם הקשיים המיוחדים של הדור כשנשאל פעם בגילוי לב, איך הצליח מרום דרגתו לחנך כל ימיו בחורים צעירים בגיל ישיבה קטנה, שהיו בה בחורים מכל מיני רמות וסוגים, תשובתו הפליאה באמיתותה - "תמיד עמדו לי מול העיניים דברי הגמרא, ששמונים תלמידים היו לו להלל הזקן, שלושים מהם ראויים שתשרה עליהם שכניה, וקטן שבכולם רבי יוחנן בן זכאי, והרי כל התורה שיש לנו כיום, מקורה הוא מרבי יוחנן בן זכאי, אתה רואה שהקטן שבהם יצא ממנו כל התורה לדור הבא, ותמיד אני חושב על הבחור החלש, אולי יצא ממנו ריב"ז הבא"...

מתוך חושב על כל בחור וחניך, אולי הוא יצא לבסוף רבן של ישראל, פשוט וברור הדבר, כמה הוא משקיע בחינוכו, וכמה מסייע לו לגדול ולצמוח בכך בצורה מושלמת.

**מה בכלל השאלה,
הרי בתלמוד
תורה יש לך מאות
רבות של ספרים
שיכולים כל אחד
מהם לצמוח
ולהיות בעצמם
'שפתי חיים'**

בשיחה עם הרב הגאון רבי אליהו פרידלנדר

**נשאל פעם בגילוי
לב, איך הצליח
מרום דרגתו לחנך
כל ימיו בחורים
צעירים בגיל
ישיבה קטנה**

כבכל ענין בן עסק מרן רבינו זצוק"ל בכל שנות הנהגתו - בנושא החינוך הייתה לו משנה סדורה מופלאה, הוא לא ראה רק את ה'תלמיד' כבבת עינו, אלא את גדול הדור הבא שיכול לצמוח ממנו כמי שניתן יהיה בחינוך ראוי וטהור לגדלו ולחכמו לפאר ולגדולות, לכן ראה חובה מיוחדת שהחינוך עצמו יהיה בטהרה, כפי שפעל בארץ וברחבי העולם לייסד ולהנחות להקים בתי חינוך על טהרת הקודש. עמד כחומה בצורה כנגד כל שינוי ממסורת הדורות שניסו לעשות בתורת החינוך. בד בבד הקפיד עד מאד שהמתחנכים עצמם יהיו בעלי צורה הרואים במלאכתם עבודת קודש חשובה ומכרעת לעתיד חניכיהם, ויהיו בעלי מדרגה היכולים להשפיע על סובביהם. משום כך השקיע כוחות כה רבים בהדרכת המתחנכים. בעזרת אישי חינוך נודעים, ומקורביו של רבינו, ובמיוחד מאוצרו של מקורבו הרה"ג רבי איסר שוב שליט"א ותלמידו המובהק הרה"ג רבי משה יהודה שניידר שליט"א דלינו קווים זעירים למשנתו הסדורה ולדמותו של 'המתנח' הגדול שידע דורנו שהנחה דור של מתחנכים איך

איני זוכר שפעם מעודי התרגזתי או כעסתי על אחד מתלמידי."

זו הסיבה שמרן זצוק"ל האיר הרבה עיני המחנכים בכל אתר, שעליהם להיות מרוממים מעם, כי הדוגמא האישית שנוטלים התלמידים ממחנכיהם היא לאין ערוך, ומידת האחריות הנדרשת כאן לכל מחנך היא עצומה.

מתוך גישתו החינוכית המיוחדת האמורה, הדגיש רבינו בכל הזדמנויות, שאם התפקיד של 'מחנך' היא, ליטול נשמה טהורה ולדאוג שתיוותר כל ימיה עבד לד' ולתורתו, לכן מן הראוי שלא יעסקו רק בחינוך לתורה, אלא ישימו דגש נרחב על מידות ובין אדם לחברו מחד, ויראת השמים מאידך, הן בדוגמא אישית של המחנך כלפי חניכיו, והן בפרקי חינוך בבנינים אלו העוסקים בקומת האדם.

זו הסיבה שפעם בגילוי לב כשפנה אליו ראש ישיבה בשאלה - "איך מעניקים לבחור טעם בתפילה". שאלו רבינו - "אתה בטוח שלך יש טעם בתפילה, קודם שיהיה לך, אחרי זה תתבע מבחורים צעירים..."

ושח לנו הגאון רבי אליהו פרידלנדר שליט"א ששוחח עמו רבות בענייני חינוך - "תמיד על אישיות המחנך, שישמור על רוגע ויתגבר על מידותיו, כי התלמידים חכמים ופקחים וכשהם רואים שהמלמד אינו מרומם הדבר משפיע עד מאד עליהם. ואז התבטא באוזני בגילוי לב - "איני זוכר שפעם מעודי התרגזתי או כעסתי על אחד מתלמידי".

דווקא משום מידת האחריות המיוחדת שהיתה לו למערכת החינוך, הוא דיבר רבות על כך שיש צורך לדעת, כי בחינוך הכל בנוי על האישיות של המחנך. יש אדם שידבר טוב מאד, על יראת שמים וכל מה שצריך אבל אם הוא אינו תוכו כבדו, אלא הוא בעצמו אינו בסדר, ומה שהוא מדבר לא נמצא אצלו בלב, זאת אומרת שהוא לא אוחז בזה, והוא רק מדבר כך כי זה מה שצריך לדבר, דיבורים כאלה אין להם השפעה בשום אופן!! ולא יצמחו החניכים מכך.

זוהי הסיבה שמרן זצוק"ל כל כך דיבר על הצורך להשתית הנהגות ראויות של בן אדם לחבירו אצל המלמדים ובעבודת החינוך, באומרו שרק אם יראו התלמידים שהמחנך הוא דוגמא לעבודת המידות, יקבלו את הדברים הללו מפיו וינהגו אף הם כמותו.

"אם רוצים שהילדים יצמחו תלמידי חכמים ואוהבי ד', וגם טובים במידות טובות, צריך האדם בעצמו להיות קצת מרומם" - אמר פעם

בכנס חינוך - "ואי אפשר שהוא יהיה שפל, הוא יהיה עם מידות שאינן טובות, ולדבר הוא ידבר כמו צדיק. דיבור כזה לא יועיל ולא ישפיע בשום אופן,

אלא צריך דבר ראשון לראות שהאישיות שלו עצמו תהיה בסדר".

איזה דרך יבוא השפע

היה רגיל על לשונו לצטט את משלו של המגיד מדובנא - "ואני בהיותי בוילנא אצל מורי הוא רבינו הקדוש הגאון החסיד רבינו אליהו מווילנא זי"ע, שאלתי את פיו לאמור איזה דרך יבוא השפע ובאיזה אופן ישפיע הצדיק מיראתו גם לבני דורו. השיב לי משל לכלי גדול אשר כלים קטנים סוככים אותו מכל צד, ואתה תעמוד ותשפוך על הכלי הגדול בלי הפסק, בעל כרחו כאשר הכלי גדול נתמלא על כל גדותיו, אז כל מה שתשפוך עוד יגיע אל הקטנים אשר אצלו, אבל כל עוד אשר היא בעצמה לא נתמלא, כל שכן לא יגיע אל הסמוכים כל מאומה".

והסיק מכך מרן זצוק"ל, שאדם שבא להשפיע על אחרים, כל זמן שהוא עצמו איננו מלא ברוחניות, איננו מלא בתורה ויראת שמים, הוא לא יכול להשפיע.

לכן רבינו היה מורה עצה מעשית לכן למלמדים אם אפשרי שילמד המחנך לעצמו קצת מוסר לפני שבא ללמד, היה זה רצוי מאד, והרי מי לנו גדול ממרן ה'חתם סופר' זצוק"ל שהיה כזה גאון גדול, ובכל זאת כשהיה לומד עם תלמידים, היה לומד קצת בתחילת השיעור בספר 'חובות הלבבות', ואף הוא למד עם בחורים גדולים, ולא עם ילדים, אבל גם במלמד זה נוגע שכל אחד 'לעצמו' צריך ללמוד מוסר. אך לא צריך ללמוד דוקא ספר חובות הלבבות אלא ישנם עוד ספרי מוסר טובים, והעיקר הוא שזה יועיל לו כשיכנס ללמד, יהיה קצת 'מרומם' קצת יותר, ואז תהיה לו השפעה טובה על המתחנכים. ולימוד המוסר אפילו לא הרבה זמן, אך לכל הפחות עשר חמש עשרה דקות".

היה נוהג להסתכל בגמרא ולא על התלמידים תוך כדי מסירת השיעור

אם חפצים בדוגמא מעשית כיצד השפעת המחנך השפיעה על תלמידיו לבלי הכר, שח לימים אחד מתלמידי מרן זצוק"ל בכפר סבא, לתלמידיו: "מרן הגרא"ל זצוק"ל היה נוהג

להסתכל בגמרא ולא על התלמידים תוך כדי מסירת השיעור". לימים הפך בעצמו למחנך דגול ופעם שאל את תלמידיו: "אם אני לא הייתי מסתכל ומשגיח עליכם, כיצד הייתם נוהגים?" והשיבו: "היינו נמלטים ומשתמטים מהשיעור ובורחים לכל עבר". לשמע תשובתם, אמר המחנך: "כשלמדנו בישיבת כפר סבא היינו שובבים לא פחות מכם ובכל זאת לא העזנו לזוז ממקומנו אף שידנו שאם נצא, מרן לא יחוש בכך. ומדוע? כי הוא היה דוגמא נוראת הוד. מידי ליל שיש, כאשר היינו מסיימים את מצות ה'מר' בלימוד ואכילה ושתיה כנהוג... היינו יושבים בלאט בשעה שלוש בלילה לעבר צריפו - מרן הגרא"ל, שהיה גם הוא, כביתו ברחוב חזו"א, צנוע וסגפני, החצר שסביבו היתה זרועה קוצים ודרדרים, והיינו מפלסים דרך בין הקוצים בשקט להביט בו... וכאשר היינו מגיעים לחלון היתה דמותו של הגרא"ל נשקפת, רכונה על שולחן מלא ספרים, מוחו מרוכז, שקט מתוח שרר בחדר, ומרן פותח ספר זה, ומעיין בספר אחר, כולו אחוז שרעפים..."

מחזה זה החדיר בנו יראת רוממות גדולה מדמותו הקדושה כמחנך. הוא היה נראה לנו כאיש אלוקים, נחבא אל הכלים, שנובד את קונו ועמל בתורתו באיזה צריך בכפר סבא. לכן לא נדרש לשמור עלינו והיינו סרים למרותו גם אם לא היה משגיח עלינו. כוחה של דוגמא אישית".

אף פעם לא עשיתי רע לתלמיד

נדבך נוסף במלאכת החינוך היתה צורת החיבור של המחנך והמתחנך, לא אחת התבטא באומרו שמה שכתוב 'זרוק מרה בתלמידים', כבר אומרים בשם מרן החזו"א זצוק"ל של'קניין משיכה' הוא קניין יותר טוב מ'קניין חזקה', דהיינו ההנהגה בדרך רכה יותר טובה מההנהגה בדרך קשה, ואם כן יש לעיין מתי צריך 'לזרוק מרה בתלמידים'.

והתבטא על עצמו בגילוי לב - "עד כמה שזכור לי, אף פעם לא עשיתי רע לתלמיד, לא אמרתי מילה קשה או ח"ו לא פגעתי באחד מהתלמידים. ולגופו של דבר לדעת מתי לתת ומתי לא לתת, מתי לצעוק ומתי לא לצעוק, זה דבר קשה מאד, אבל מה שחשוב הוא שאם הר"מ מגיע לשיעור מוכן, הוא מוסר את השיעור עם גישמאק, ויש לילדים סיפוק והם נהנים מהלימוד, וממילא הם יותר רגועים והמשמעת יותר רגועה.

וזכרני כשהייתי בישיבה בכפר סבא הבחנתי

מי שמכיר מצרפת, מבין כמה דבר זה חופקע, שאדם לא ישלח בנו ללמוד מקצוע. אצל הצרפתים ההשכלה, ורכישת מקצוע, והצורך להיות 'מסודר בחיים', הוא יסוד המציאות. והנה אנשים שמעולם לא ראו את מרן זצוק"ל, ביניהם רחוקים שאפילו לא שמעו עליו, ובכמה מילים ספורות ששמעו ממנו, הפכו מציאותם להקדיש בניהם לתורה. איך אפשר להבין דבר כזה?!

את עולם הנצח. המציאות האמיתית היחידה אצלו היתה תורה ומצוות. וכל ענייני העולם הזה, היו חסרי משמעות עבורו.

כאשר אדם פוגש מציאות כזו מול עיניו, זה מזעזע אצלו את מערכות החיים. הוא פתאום תופס שכל רצונותיו וחשבונותיו, ומה שנחשב בעיניו לצרכים - במבט של חיי נצח, אין בזה כלום. כשראו את מרן זצ"ל, כל אחד הרגיש בעצמו בחוש, שכל מה שמעסיקו בחייו, אין בו ממש, ומה שנראה לו טוב, זהו הבל כפשוטו.

באותם רגעים, שיהודי צרפת עמדו מול דמותו הקטנה והכחושה, שהקרינה קדושה ועולם נצח, כל מערכת החיים שלהם שאדם מוכרח להיות 'מסודר' בעוה"ז עם פרנסה והשכלה, בטלה באחת. השקר וההבל של העולם היו מוחשיים, וחשו שמה שענייניהם רואות לנגדם אלו החיים האמיתיים, שכך צריך לחיות. לכן באו הדיבורים המועטים ששמעו מפיו, והראו להם הדרך הנכונה ששינתה אצלם כל מציאות החיים, להקדיש בניהם לתורה.

(הרב מ. ברמן, יתד נאמן פסח תשע"ח)

באור הנכון. כשלמדתי אצלו בישיבה, היה מקרה, שסיפר אחד החברים, שהיתה לו איזו קטטה עם בחור אחר, ולאחר תפילת מנחה נלווה לרבינו זצוק"ל בדרכו לביתו, ובמשך כל הדרך הארוכה הרצה את השתלשלות הדברים, ואת כל הטענות הנלוות, ורבינו הקשיב בדממה לכל דבריו. רק כאשר הגיעו סמוך לביתו, נפנה וצבטו קלות על לחיו ואמר "ילדות איז נובר". מובן מאליו, שבמשפט קצר זה, המילה כולה, התרוקנה מתוכן...

ופעם, בתור נער צעיר, נלוויתי אליו בדרכו, והרציתי בפניו 'שטיקל' תורה שלם. הוא האזין בשתיקה לכל דבריי ורק כאשר סיימתי לומר הכל, הוא אמר "פה מאד, אבר אפשר לומר גם ההיפך". כך, במשפט קצר, החדיר בעצמותי, ש'שטיקל' תורה צריך להיות 'מוכרח'.

יהודי צרפת עמדו מול דמותו הקטנה והכחושה, שהקרינה קדושה ועולם נצח

אולם הדבר המופלא יותר, היא ההשפעה העצומה שהיתה לדבריו, בגלל עצם מציאתו. דוגמא אחת מני רבות, וזכרני בתקופה שהייתי בצרפת, ומרן זצוק"ל החל את מסעותיו לבני חו"ל, הוא הגיע לצרפת, התכנסו אלפים רבים, ביניהם רחוקים ממש, ומרן דיבר בפניהם, ותבע מהם לעזוב לימודי המקצוע ולפתוח ישיבות קטנות על טהרת הקודש ללא לימודי חול, ולהקדיש בניהם לתורה. בעקבות דבריו התחוללה מהפכה בצרפת, נפתחו ישיבות קטנות, ואנשים החלו לשלוח את בניהם לישיבות.

מי שמכיר מציאות החיים בצרפת, מבין כמה דבר זה מופקע, שאדם לא ישלח בנו ללמוד מקצוע. אצל הצרפתים ההשכלה, ורכישת מקצוע, והצורך להיות 'מסודר בחיים', הוא יסוד המציאות. והנה אנשים שמעולם לא ראו את מרן זצוק"ל, ביניהם רחוקים שאפילו לא שמעו עליו, ובכמה מילים ספורות ששמעו ממנו, הפכו מציאותם להקדיש בניהם לתורה. איך אפשר להבין דבר כזה?!

ההסבר הוא, שכל יהודי יודע שחי בעולם הזה להכין עצמו לעולם הבא. אבל בפועל, אדם חי את מערכת החיים שלו, מתוך שייכות לעולם הזה, מי יותר ומי פחות, ואדם שקוע בצרכיו ורצונותיו. אצל מרן, כאן בעולם הזה, היה בן העלם הבא, העולם הזה לא נגע בו כלל, הוא חי כאן אך נמצא בעולם האמת, בפרישותו המוחלטת מכל הבלי העולם, חי באופן מוחשי

פעם איך שתלמיד אחד מזהיר את השני בשפתם של תלמידים כי "הנה הרב מתקרב", וענה לו רעהו: "הוא ממילא לא יעשה לנו כלום", ולמרות זאת נהגו כלפי בדרך ארץ ואפילו שהיו אנשים צוות אחרים שנהגו עמם ביד יותר חזקה והמשמעת שהטילו היתה יותר חזקה, וזה הכל כפי מה שהקדמנו בשם מרן החזו"א שאמר שמשכיכה יותר טוב מחזקה.

והנה לפעמים באים רבני ישיבה בטענה שיש בחור לא טוב שיוצר אווירה של קלות ראש למשל, שיושב עם בחורים אחרים ומפטפטים עד השעות המאוחרות של הלילה, וממילא מאחרים לסדרים ולתפילה וטוענים שאם ילכו עמו בנחת הוא יגרום נזק לאחרים.

זה ודאי שזה לא טוב, אבל שמעתי בשם מרן ה'חפץ חיים' שמעולם לא נתן שיזרקו בחור מהישיבה, ויש לדעת שאותו הבחור הסיכוי שהוא יקלקל הוא הרבה פחות ממה שאם יזרקו אותו ואז הרי הוא יצא לתרבות רעה, ואף שיש שברים וטוענים שיש לו דין רודף, קשה להגדיר את זה בגדר של רודף ובפרט שהוא יכול להיות גדול הדור הבא - ואף אם לאו, אנחנו לעולם לא מוותרים על אף אחד!"

ואם לא היו מתנהגים עמו בהנהגה כזו הוא הי' היום פרא אדם

יש יהודי ת"ח שבילדותו הוריו לא גדלו אותו וממילא גדל אצל משפחה כאן בב"ב, ובילדותו היה משתולל והיה מסתובב בישיבה בפוניבז', והבחורים היו צריכים להשתיק אותו שלא יפריע, ממש פרא אדם, וכשהגיע לישיב"ק הוא הנהיג בחורים לדברים לא כל כך טובים וסבלו ממנו רבות, אבל נהגו עמו בסבלנות, והיום הוא מנצל את כוחותיו הגדולים לטוב, הוא גדל לת"ח מרביץ תורה בישיבה, ואם לא היו מתנהגים עמו בהנהגה כזו הוא הי' היום פרא אדם והיו סובלים ממנו, ואולי גם 'גוי גמור'.

"ילדות איז חום עובר."

תובנה ייחודית מוסיף הגאון רבי חיים מן שליט"א ראש ישיבת באר התלמוד - "מרן זצוק"ל זכה, שלמילים ספורות שלו, היתה השפעה חינוכית עצומה, ונעמוד על שתי נקודות שגרמו לזה.

ראשית, הודות לפקחותו העצומה. בכל דבר, הוא תמיד ידע בחכמתו, לומר ברגע הנכון, משפט קצר ומדויק, שהעמיד את כל העניין

הצטרפו גם
אתם וקבלו
ישירות למייל
שלכם
את מגזין אחינו
לחינוך ותורה
'בית היין'

לחצו כאן

או שלחו מייל לכתובת
dirshu@dirshu.co.il